Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PAOLA MENGOZZIHO
přednesené dne 30. dubna 2014[1]

Věc C-338/13

Marjan Noorzia

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená Verwaltungsgerichtshof (Rakousko)]

„Právo na sloučení rodiny — Směrnice 2003/86/ES — Článek 4 odst. 5 — Vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že osoba usilující o sloučení rodiny a její manžel nebo manželka musí dosáhnout věku 21 let před podáním žádosti o sloučení rodiny“

1. „Sňatky mohou být uzavřeny jen se svobodným a plným souhlasem nastávajících manželů“. Tak zní čl. 16 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv[2].

2. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou rakouským Verwaltungsgerichtshof je Soudní dvůr poprvé vyzván, aby zaujal stanovisko k pravidlu stanovenému ve směrnici 2003/86/ES[3] o právu na sloučení rodiny, jehož zvláštním cílem je zabránění vynuceným sňatkům, tedy takovým sňatkům, ve kterých se alespoň jeden z manželů žení nebo vdává bez svobodného a plného souhlasu, protože je jeho vůle vystavena formám fyzického či psychologického nátlaku, jako jsou například výhružky nebo jiné formy citového nebo v závažnějších případech fyzického zneužívání[4].

3. Fenomén vynucených sňatků je v Evropě utajenou praxí, což však neznamená, že má zanedbatelný rozsah[5]. Právě za účelem omezení tohoto fenoménu, který vede k ohavnému porušování základních lidských práv, především žen, bylo do směrnice 2003/86 zavedeno pravidlo, jehož výklad požaduje na Soudním dvoru vnitrostátní soud.

4. Jak však bude dále uvedeno, v projednávaném případě oprávněné sledování tohoto cíle musí být v rovnováze s potřebami vyplývajícími z práva na respektování rodinného života upřímně sezdaných párů.

1 — Původní jazyk: italština.

2 — Všeobecná deklarace lidských práv přijatá rezolucí 217 A (III) Valného shromáždění Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948. V tomto smyslu viz také čl. 23 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

3 — Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. L 251 s. 12).

4 — Vynucené sňatky lze odlišit od smluvených sňatků, ve kterých rodiny manželů mají hlavní roli při sjednávání sňatku, ale ve kterých je konečná volba k jeho uzavření nakonec na manželích. Dělicí čára mezi smluveným sňatkem a vynuceným sňatkem je nicméně často poměrně neostrá.

5 — Z odpovědí většiny vlád členských států na veřejnou konzultaci k právu na sloučení rodiny provedenou v roce 2012 (viz http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2012/consulting_0023_en.htm) vyplývá, že existuje málo statistických údajů o rozsahu fenoménu vynucených sňatků v Evropské unii. Nicméně výzkumy uskutečněné například ve Velké Británii odhadly výskyt hlášených případů vynucených sňatků v roce 2009 mezi 5 000 a 8 000 případy pouze v tomto členském státě. Naopak v Německu bylo v roce 2008 zaznamenáno více než 3 400 případů.

I – Právní rámec

A – *Evropská úmluva o lidských právech*

5. Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“)[6] nadepsaný „Právo na respektování soukromého a rodinného života“ stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

B – *Unijní právo*

6. Článek 7 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) nadepsaný „Respektování soukromého a rodinného života“ stanoví:

„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace.“

7. Směrnice 2003/86 stanoví podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států. Ve smyslu bodu 2 odůvodnění této směrnice tato směrnice respektuje základní práva a především právo na respektování rodinného života zakotvené v různých nástrojích mezinárodního práva, včetně výše uvedeného článku 8 EÚLP a článku 7 Listiny.

8. Článek 4 směrnice 2003/86 definuje okruh osob, jež jsou rodinnými příslušníky osoby usilující o sloučení rodiny, kterým z tohoto důvodu může být přiznáno právo pobytu. Ve smyslu odst. 1 písm. a) téhož článku mezi tyto osoby patří manžel nebo manželka osoby usilující o sloučení rodiny.

9. Odstavec 5 téhož článku 4 směrnice 2003/86 stanoví následující:

„K zajištění lepší integrace a zabránění vynuceným sňatkům mohou členské státy požadovat, aby osoba usilující o sloučení rodiny a její manžel nebo jeho manželka dosáhli minimálního věku, což může být nejvýše 21 let, dříve než se bude manžel nebo manželka moci spojit s osobou usilující o sloučení rodiny“.

C – *Vnitrostátní právo*

10. Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz (zákon o usazování a pobytu cizinců)[7] stanoví, že za určitých podmínek udělí příslušné rakouské orgány rodinným příslušníkům státních příslušníků třetích zemí povolení k pobytu. Ve smyslu ustanovení § 2 Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz je rodinným příslušníkem podle tohoto zákona „manžel […] a totéž platí dále i pro registrované partnery: manželé a registrovaní partneři musí již v době podání žádosti dosáhnout věku 21 let […]“.

6 — Úmluva podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950.

7 — BGBl. I, 100/2005, ve znění změněném a zveřejněném v BGBl. I, 111/2010.

II – Skutkové okolnosti, vnitrostátní řízení a předběžné otázky

11. M. Noorzia, navrhovatelka v původním řízení, je státní příslušnicí Afghánistánu narozená 1. ledna 1989.

12. Dne 3. září 2010 podala M. Noorzia na rakouském velvyslanectví v Islámábádu (Pákistán) žádost o udělení povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny se svým manželem, narozeným 1. ledna 1990, rovněž státním příslušníkem Afghánistánu, který má bydliště v Rakousku.

13. Rozhodnutím ze dne 9. března 2011 Bundesministerin für Inneres (rakouské ministerstvo vnitra), odpůrce v původním řízení, žádost o sloučení rodiny zamítl. Ve svém rozhodnutí rakouský správní orgán odůvodnil zamítnutí žádosti s ohledem na to, že ačkoli je pravda, že manžel M. Noorzia dosáhl věku 21 let před přijetím rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny, podle rakouského zákona je rozhodným okamžikem pro určení věkové hranice okamžik podání žádosti, a nikoli okamžik přijetí rozhodnutí. Jelikož manžel nedosáhl věku 21 let v okamžiku podání žádosti o sloučení rodiny, nebyl tedy splněn zvláštní požadavek pro její řádné podání.

14. M. Noorzia rozhodnutí o zamítnutí napadla a předkládající soud má ve věci rozhodnout.

15. Uvedený soud nejprve uvádí, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 nestanoví, zda je pro účely určení věkové hranice, která je v něm uvedena a kterou mohou členské státy stanovit, aby se manžel nebo manželka mohl spojit s osobou usilující o sloučení rodiny, relevantní okamžik rozhodnutí orgánu nebo okamžik konkrétního vstupu na území dotčeného členského státu, nebo ještě jiný okamžik. Předkládající soud rovněž poukazuje na to, že rakouský zákonodárce výslovně uvedl, že věková hranice 21 let je formální podmínkou pro udělení povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny, že tato podmínka musí být splněna v okamžiku podání žádosti o sloučení a že nesplnění této podmínky má za následek zamítnutí takové žádosti bez možnosti jakéhokoli druhu „zhojení“ v důsledku dosažení příslušného věku v průběhu řízení.

16. Za těchto okolností si předkládající soud klade otázku ohledně slučitelnosti předmětné rakouské právní úpravy s ustanovením čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86. Tento soud se domnívá, že jsou možné dva alternativní výklady předmětného ustanovení. Znění tohoto ustanovení spíše inklinuje k výkladu, podle kterého rozhodný okamžik pro dosažení věkové hranice v něm stanovené musí být okamžik vydání povolení ze strany orgánu, a nikoli okamžik podání žádosti. Pokud by ustanovení směrnice mělo být vykládáno v tomto smyslu, mohla by být tudíž podle názoru předkládajícího soudu rakouská právní úprava neslučitelná se směrnicí 2003/86. Podle předkládajícího soudu by však analýza účelu dotčeného ustanovení mohla vést k odlišnému výkladu, jehož důsledkem by mohla být slučitelnost vnitrostátní právní úpravy s výše uvedenou směrnicí.

17. Ve světle těchto úvah se předkládající soud usnesením ze dne 29. května 2013 rozhodl přerušit před ním probíhající řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 (…) vykládán v tom smyslu, že brání právní úpravě, podle které musí manželé nebo registrovaní partneři dosáhnout věku 21 let věku již v době podání žádosti, aby mohli být považováni za rodinné příslušníky, kteří mají právo se spojit s osobou usilující o sloučení rodiny?“

III – Řízení před Soudním dvorem

18. Předkládací usnesení došlo kanceláři Soudního dvora dne 20. června 2013. Písemná vyjádření předložily M. Noorzia, rakouská a řecká vláda, jakož i Evropská komise.

IV – Právní analýza

A – *Předběžné úvahy*

19. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená předkládajícím soudem Soudnímu dvoru se týká výkladu čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 o právu na sloučení rodiny.

20. V této souvislosti je nejprve třeba uvést, že právo na sloučení rodiny, přiznané a upravené směrnicí 2003/86, představuje zvláštní podobu práva na respektování rodinného života, které představuje základní právo zakotvené v článku 8 EÚLP a v článku 7 Listiny, a jako takové je chráněno právním řádem Evropské unie[8].

21. Přímý vztah mezi základním právem na respektování rodinného života a právem na sloučení rodiny je přiznán směrnicí 2003/86 konkrétně v bodě 2 odůvodnění uvedeném výše v bodě 7.

22. V tomto kontextu Soudní dvůr výslovně konstatoval, že ustanovení směrnice 2003/86 musí být vykládána ve světle základních práv, konkrétně práva na respektování rodinného života upraveného jak v EÚLP, tak v Listině[9].

23. Soudní dvůr dále uvedl, že směrnice 2003/86, a především čl. 4 odst. 1, ukládá členským státům přesně vymezené pozitivní povinnosti, kterým odpovídají jasně definovaná subjektivní práva, jelikož jim v případech určených směrnicí ukládá povolit sloučení některým rodinným příslušníkům osoby usilující o sloučení rodiny, aniž by mohly uplatnit prostor pro uvážení[10].

24. Z tohoto hlediska z judikatury vyplývá, že povolování sloučení rodiny představuje obecné pravidlo, a že proto možnosti přiznané členským státům ve směrnici 2003/86 stanovit podmínky výkonu práva na sloučení rodiny musí být vykládány striktně[11].

25. Soudní dvůr dále uvedl, že prostor pro uvážení přiznaný členským státům ustanoveními směrnice 2003/86 jimi nesmí být užíván způsobem, který by ohrožoval cíl směrnice, jímž je usnadnit sloučení rodiny, a užitečný účinek směrnice[12].

26. Dále podle Soudního dvora z článku 17 směrnice 2003/86, který stanoví, že v případě zamítnutí žádosti o sloučení rodiny „členské státy vezmou náležitě v úvahu povahu a pevnost rodinných vztahů dotyčné osoby a dobu trvání jejího pobytu v členském státě, jakož i existenci rodinných, kulturních a sociálních vazeb se zemí původu“, vyplývá, že členské státy mají povinnost individualizace zkoumání žádostí o sloučení rodiny[13].

27. Ve světle výše uvedených zásad vyjádřených judikaturou je třeba odpovědět na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předloženou předkládajícím soudem.

8 — Rozsudek Parlament v. Rada (C-540/03, EU:C:2006:429, bod 52 a citovaná judikatura).

9 — Rozsudek Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, bod 44).

10 — Rozsudky Parlament v. Rada (EU:C:2006:429, bod 60) a Chakroun (EU:C:2010:117, bod 41).

11 — Rozsudky Parlament v. Rada (EU:C:2006:429, bod 60) a Chakroun (EU:C:2010:117, bod 41). V této souvislosti, pokud jde o schopnost stanovenou v čl. 7 odst. 1 úvodní části a písm. c) směrnice 2003/86, viz bod 43 rozsudku Chakroun.

12 — Rozsudek Chakroun (EU:C:2010:117, bod 43).

13 — Rozsudek Chakroun (EU:C:2010:117, bod 48).

B – *K předběžné otázce*

28. Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je určit, zda čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že minimální věková hranice, kterou podle tohoto ustanovení mohou členské státy požadovat po osobě usilující o sloučení rodiny a jejím manželovi nebo manželce, aby se manžel nebo manželka mohl spojit s osobou usilující o sloučení rodiny, musí být nezbytně dosažena každým z nich v okamžiku podání žádosti o sloučení rodiny.

29. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce odůvodňuje jednak to, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 výslovně neuvádí okamžik, kdy musí osoba usilující o sloučení rodiny a její manžel nebo manželka dosáhnout věkové hranice v něm stanované, a jednak to, že na základě rakouské právní úpravy provádějící tuto směrnici příslušné vnitrostátní orgány mohou zamítnout žádost podanou dříve, než jedna nebo obě z dotčených osob dosáhly této věkové hranice, i pokud ji obě v okamžiku přijetí rozhodnutí ohledně žádosti o sloučení rodiny již překročily.

30. Otázka vznesená v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Soudnímu dvoru předkládajícím soudem tudíž znamená objasnění okamžiku, ve kterém ve smyslu čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 musí být dosaženo věkové hranice nanejvýš 21 let, která je v něm stanovena. Je proto třeba přistoupit k výkladu tohoto ustanovení.

1. K výkladu čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86

31. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že při výkladu ustanovení unijního práva je třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí[14]. Je proto třeba provést doslovný, teleologický a systematický výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86.

a) Doslovný výklad

32. V předkládacím usnesení se vnitrostátní soud domnívá, že ze znění čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 je zřejmé, že toto ustanovení je třeba chápat v tom smyslu, že okamžik, kdy musí být dosaženo věkové hranice v něm stanované, je okamžik vydání povolení k pobytu příslušnými orgány, a nikoli okamžik podání žádosti o sloučení rodiny.

33. Souhlasím s analýzou předkládajícího soudu, podle které text dotčeného ustanovení vyznívá ve prospěch výkladu, ze kterého vyplývá, že rozhodným okamžikem pro dosažení věkové hranice nemůže být okamžik podání žádosti o sloučení rodiny.

34. Tím, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 přiznává členským státům možnost uložit věkovou hranici k tomu, „[aby][15] se manžel nebo manželka [mohl] spojit s osobou usilující o sloučení rodiny“, předpokládá, že takové hranice musí být dosaženo v okamžiku, kdy může být dosaženo sloučení rodiny, tedy v okamžiku přijetí žádosti o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny ze strany příslušného orgánu. Ke sloučení totiž může dojít výlučně počínaje okamžikem, kdy byla žádost přijata, nikoli dříve.

14 — Rozsudek Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, bod 34 a citovaná judikatura).

15 — Italské znění tohoto ustanovení používá výraz „perché [aby]“, chápaný ve smyslu „affinché [aby]“.

35. Takový doslovný výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 v italském znění potvrzují jiné jazykové verze tohoto ustanovení. I ve francouzské, anglické, německé a španělské verzi předmětného ustanoví se odkazuje na to, že k *dosažení* věkové hranice musí dojít před tím, než *se manžel nebo manželka bude moci spojit s osobou usilující o sloučení rodiny*[16] , a nikoli před podáním žádosti o sloučení[17]. Takový odkaz na možnost[18] dosáhnout sloučení rodiny dokazuje, že relevantním okamžikem je okamžik přijetí žádosti.

36. Doslovný výklad právní úpravy proto vede k závěru, že okamžik, kdy osoba usilující o sloučení rodiny a její manžel nebo manželka musí přesáhnout minimální věk podle dotčeného ustanovení, je okamžik, kdy se manžel nebo manželka může spojit s osobou usilující o sloučení rodiny. Z toho vyplývá, že tento okamžik se nemůže shodovat s okamžikem podání žádosti o sloučení rodiny, protože jak ostatně uvedl předkládající soud, v tomto okamžiku se manžel nebo manželka ještě nemůže spojit s osobou usilující o sloučení rodiny vzhledem k nezbytné analýze ze strany příslušného správního orgánu, pokud jde o existenci podmínek přípustnosti pro sloučení rodiny.

b) Teleologický výklad

37. Předkládající soud se nicméně domnívá, že teleologický výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 by mohl vést k jinému výsledku.

38. Uvedený soud má za to, že vhodnější pro přispění k dosažení cíle zabránit vynuceným sňatkům je výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 v tom smyslu, že okamžik, kdy musí být dosaženo věkové hranice v něm stanovené, je okamžik podání žádosti o sloučení rodiny. Vnitrostátní soud se domnívá, že riziko uzavření vynucených manželství je vyšší, pokud se manželům dovolí, aby v okamžiku podání žádosti byli mladší než 21 let, v porovnání s případem, kdy to není možné.

39. Rakouská a řecká vláda s tímto přístupem souhlasí a tvrdí, že výklad dotčeného ustanovení v tom smyslu, že je třeba vyžadovat dosažení věku 21 let již v okamžiku podání žádosti, by nejen umožnil lepší dosažení cíle zabránit vynuceným sňatkům, ale zajistil by i dodržování zásady rovného zacházení, protože by vyhrazoval stejné zacházení pro všechny žadatele, kteří jsou chronologicky ve stejné situaci, přičemž by se skutečnost, že věkové hranice může být dosaženo během řízení, stala irelevantní, i zásady právní jistoty, protože by žadatele ochránil před jakýmkoli možným diskriminačním zacházením ze strany příslušných orgánů.

40. Není však pochyb o tom, že základním cílem zavedení možnosti stanovit minimální věkovou hranici prostřednictvím čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 je zabránit vynuceným sňatkům. V tomto ohledu považuji za pravděpodobné, že obecně může dosažení vyššího věku vést k větší zralosti, která může teoreticky dotčené osobě pomoci odolávat tlakům za účelem uzavření vynuceného sňatku a případně ji podnítit k tomu, aby vyhledala pomoc.

41. Nicméně se domnívám, že analýza zaměřená na zjištění, zda se jedná o takový případ, musí být nutně individualizována s ohledem na okolnosti vlastní každé konkrétní situaci. Dále nelze než uvést, že v evropské občanské společnosti jsou vyjadřovány pochybnosti o skutečném dopadu stanovení věkové hranice pro povolení sloučení rodiny na zabránění vynuceným sňatkům[19].

16 — Francouzské znění čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 stanoví, že „le regroupant et son conjoint aient *atteint* un âge minimal (….) avant que le conjoint *ne puisse rejoindre* le regroupant"; anglické znění stanoví, že „the sponsor and his/her spouse (…) *be* of a minimum age (….) before the spouse *is able* to join him/her"; německé znění stanoví, že „der Zusammenführende und sein Ehegatte ein Mindestalter *erreicht* haben müssen (…) bevor der Ehegatte dem Zusammenführenden *nachreisen darf*"; španělské znění stanoví, že „el reagrupante y su cónyuge hayan *alcanzado* una edad mínima (…) antes de que el cónyuge *pueda reunirse* con el reagrupante" (kurzivu doplnil autor stanoviska).

17 — Naopak viz odst. 6 téhož článku. Viz níže body 53 a 54.

18 — Ve francoužštině „puisse rejoindre", *v* angličtině „able to join", v němčině „nachreisen darf", ve španělštině „pueda reunirse".

19 — Určitý počet zástupců evropské občanské společnosti, kteří se zúčastnili veřejné konzultace k právu na sloučení rodiny zahájené Komisí a uvedené výše v poznámce pod čarou 5, zdůraznil absenci údajů o účinnosti předcházení vynuceným sňatkům stanovením minimálního věku pro sloučení rodiny, což výrazně zpochybňuje jeho účinnost.

42. Jisté naopak je, že stanovení věkové hranice pro umožnění sloučení rodiny má přímý dopad na výkon práva na sloučení rodiny ze strany rodin mladých manželů, jejichž manželství je upřímné, a nikoli vynucené. Právní úprava, jako je dotčená vnitrostátní právní úprava, která v souladu se směrnicí 2003/86 podrobuje bez rozdílu a bez individuální analýzy výkon práva na sloučení rodiny dosažením určitého věku, brání ve výkonu tohoto práva těm, kteří uzavřeli manželství upřímně a skutečně, ale ještě nedosáhli stanovené věkové hranice.

43. Z těchto úvah vyplývá, že při provádění výkladu čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 musí být cíl omezit vynucené sňatky, jakkoli je oprávněný a vhodný, vyvážen právem upřímně sezdaných párů na výkon jejich práva na sloučení rodiny, vyplývajícího přímo z práva na jejich rodinný život upraveného v článku 8 EÚLP[20] a v článku 7 Listiny[21].

44. Z judikatury uvedené výše v bodech 24 a 25 dále vyplývá, že v systému vytvořeném směrnicí 2003/86 představuje povolení sloučení rodiny obecné pravidlo, a že proto podmínky výkonu práva na toto sloučení, které mohou členské státy uložit, musí být vykládány restriktivně a směrnice musí být vykládána ve vztahu k obecnému cíli, kterým je podpora, nikoli bránění sloučení rodiny, tak, aby byl zajištěn její užitečný účinek.

45. Ve světle takových úvah se domnívám, že výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86, který ukládá vyčkat na dosažení věku 21 let k podání žádosti o sloučení rodiny, je méně v souladu s cíli sledovanými směrnicí než výklad stejného ustanovení, který naopak umožňuje podání žádosti před dosažením takové hranice a získání povolení k pobytu v případě, kdy takové hranice byla dosaženo v okamžiku přijetí rozhodnutí správního orgánu o žádosti o sloučení rodiny.

46. Přestože tento druhý výklad zajišťuje užitečný účinek ustanovení zaměřeného na zabránění vynuceným sňatkům, přispívá k usnadnění sloučení rodiny, přičemž se vyhýbá formalistickému výkladu právní úpravy, která jeho dosažení brání.

47. Z tohoto hlediska se mi zdá, že by měly být odmítnuty argumenty uvedené rakouskou a řeckou vládou týkající se zásady rovného zacházení, resp. zásady právní jistoty. Skutečnost, že je povoleno dosažení věkové hranice i po podání žádosti, nemůže dle mého názoru znamenat diskriminaci a nevytváří právní nejistotu. V tomto ohledu je třeba připomenout, že jsou příslušné orgány v každém případě ve smyslu čl. 5 odst. 4 směrnice 2003/86 povinny přijmout rozhodnutí o žádosti o sloučení rodiny „co nejdříve a nejpozději do devíti měsíců ode dne podání žádosti“. Stanovení této lhůty pro vyřízení žádosti proto vylučuje jakoukoli právní nejistotu.

48. Závěrem je třeba také uvést, že čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 výslovně stanoví další cíl, pro který je členským státům dána možnost zavést věkovou hranici pro výkon práva na sloučení rodiny, tedy cíl zajistit lepší integraci. V tomto ohledu nicméně uvádím, že předkládající soud ani dotčené osoby, které Soudnímu dvoru předložily stanoviska, se v této záležitosti nevyjádřily. To je pravděpodobně způsobeno tím, že v rámci předmětného ustanovení je tento cíl v porovnání s cílem zabránit vynuceným sňatkům vnímán jako druhotný.

20 — Soudní dvůr uznal nezbytnost zohlednění práva na respektování rodinného života podle článku 8 EÚLP v případě skutečného manželství v rozsudku Akrich (C-109/01, EU:C:2003:491, bod 58).

21 — Významný je v tomto smyslu rozsudek Supreme Court of the United Kingdom ze dne 12. října 2011 ve věci Quila [2001], UKSC 45, ve kterém soud prohlásil protiprávnost opatření, které ve Spojeném království stanovilo zvýšení věku pro sloučení rodiny jako prostředek boje proti vynuceným sňatkům z věku 18 na 21 let, přičemž toto opatření považoval za nepřiměřený zásah do práva na respektování rodinného života stanoveného v článku 8 EÚLP. Supreme Court v podstatě rozhodl, že cíl zabránit vynuceným sňatkům je oprávněný, ale že opatření nebylo přiměřené vzhledem k neexistenci dostatečného prokázání účinnosti daného opatření a s ohledem na to, že je zřejmé, že dotčené opatření má dopad na právo na sloučení rodiny párů, jejichž manželství není vynucené.

49. Nezávisle na tom v této souvislosti uvádím, že myšlenka, na které je uvedení cíle tohoto druhu založeno, je podle všeho myšlenka, že integrace ve společnosti členského státu, který přijme manžela nebo manželku osoby usilující o sloučení rodiny, může být jednodušší, pokud má manžel nebo manželka vyšší stupeň zralosti vzhledem k tomu, že dosáhl určitého věku. Nebudu zacházet do podrobností ohledně možného účelu tohoto ustanovení, mám za to, že se to žádným způsobem nedotýká závěru, že výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86, podle kterého může být věkové hranice dosaženo v okamžiku, kdy se manžel nebo manželka spojí s osobou usilující o sloučení rodiny, a nikoli v okamžiku podání žádosti, je více v souladu s dosažením obecných cílů směrnice.

50. V této souvislosti ještě uvádím, že delší odloučení od rodinných příslušníků může mít ve skutečnosti negativní dopady na integraci, jelikož takové odloučení může uvolnit rodinné vazby. Dále v každém případě posouzení schopnosti integrace manžela nebo manželky osoby usilující o sloučení rodiny s ohledem na věk nemůže odhlédnout od analýzy každého jednotlivého případu stanovené v článku 17 směrnice ve světle judikatury uvedené výše v bodě 26.

c) Systematický výklad

51. Interpretace čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86, která vyplývá z doslovného a teleologického výkladu provedeného v předchozích bodech, je podle mého názoru podpořena systematickým výkladem tohoto ustanovení.

52. Nejprve je třeba uvést, že ze znění dotčené směrnice jako celku vyplývá, že když měl unijní zákonodárce v úmyslu odkázat na okamžik podání žádosti, učinil tak výslovně.

53. Prvním takovým příkladem je odst. 6 téhož článku 4 směrnice 2003/86, tedy odstavec následující po odstavci, ve kterém se nachází ustanovení, kterého se týká výklad v projednávaném případě. I toto ustanovení mimo jiné dává členským státům možnost stanovit věkovou hranici, i když maximální, nikoli minimální, týkající se výkonu práva na sloučení rodiny. V tomto odstavci unijní zákonodárce stanovil, že za daných okolností „mohou členské státy požadovat, aby *žádosti* týkající se sloučení rodiny s nezletilými dětmi *byly podávány do* 15 let jejich věku“ [22].

54. Proto je třeba konstatovat, že v tomto odstavci, na rozdíl od předchozího odstavce, kterého se týká výklad v projednávané věci, unijní zákonodárce výslovně uvedl, že věkové hranice v něm stanovená musí být dosaženo před okamžikem podání žádosti o sloučení rodiny.

55. Z téhož hlediska v čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/86, když stanoví, že členské státy mohou od dotčené osoby vyžadovat prokázání řady podmínek týkajících se osoby usilující o sloučení rodiny, zákonodárce výslovně odkazuje na „okamžik podání žádosti o sloučení rodiny“.

56. Z takových úvah vyplývá, že kdyby měl unijní zákonodárce v úmyslu, aby věková hranice stanovená v odst. 5 čl. 4 směrnice 2003/86 byla chápána tak, že jí má být dosaženo v okamžiku podání žádosti, uvedl by to konkrétně v tomto ustanovení. Jelikož tak neučinil, je třeba upřednostnit výklad, podle kterého se okamžik, kdy musí být této věkové hranice dosaženo, neshoduje s okamžikem podání žádosti, ale shoduje se s okamžikem, kdy může být dosaženo sloučení rodiny, tedy okamžikem přijetí žádosti.

22 — Kurzivu doplnil autor stanoviska.

57. Jak rakouská, tak řecká vláda tvrdí, že dosažení věkové hranice stanovené v čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 představuje formální podmínku podání žádosti o sloučení rodiny. Řecká vláda zejména tvrdí, že okamžik, kdy má být věkové hranice dosaženo, je možno odvodit z čl. 5 odst. 2 směrnice 2003/86, který stanoví, že k žádosti o sloučení rodiny musí být připojeny doklady potvrzující rodinné vztahy a dodržení podmínek stanovených mimo jiné v článku 4 téže směrnice. Podle řecké vlády z formulace tohoto ustanovení vyplývá, že mezi doklady, které musí být správnímu orgánu žadatelem poskytnuty, musí být důkaz o dosažení věkové hranice stanovené v čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86.

58. V této souvislosti nicméně uvádím, že z žádného ustanovení směrnice 2003/86 nevyplývá, že dosažení věkové hranice stanovené v čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 představuje formální podmínku podání žádosti. Především neshledávám, jak by toto mohlo být nutně odvozeno z ustanovení čl. 5 odst. 2 směrnice 2003/86, podle kterého je třeba k žádosti přiložit důkaz o dodržení podmínek stanovených v článku 4. Toto ustanovení, vykládané ve spojení s čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86, totiž může – a dle mého názoru má – být vykládáno v tom smyslu, že k žádosti musí být přiložen důkaz, že věkové hranice bude dosaženo v okamžiku, kdy se manžel nebo manželka spojí s osobou usilující o sloučení rodiny.

59. Rakouská vláda ještě dále tvrdí, že v rozsahu, ve kterém čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 výslovně neuvádí okamžik, kdy má být dosaženo věkové hranice, ponechává členským státům prostor pro uvážení, který jim v souladu se zásadou procesní autonomie umožňuje stanovit ho, jak uznají za vhodné.

60. V tomto ohledu uvádím, že z úvah provedených v bodech 33 až 36 výše vyplývá, že ze znění dotčeného ustanovení ve skutečnosti plyne, že uvádí, že okamžik, kdy má být věkové hranice dosaženo, musí být okamžik, kdy se manžel nebo manželka může spojit s osobou usilující o sloučení rodiny, což vylučuje, aby tímto okamžikem byl okamžik podání žádosti.

61. Dále, i když připustím, že dotčené ustanovení ponechává členským státům prostor pro uvážení ohledně určení okamžiku relevantního pro dosažení věkové hranice, z judikatury citované v předchozím bodě 25 vyplývá, že pokud směrnice 2003/86 přiznává členským státům prostor pro uvážení, neměl by být využit takovým způsobem, aby ohrozil cíl směrnice, kterým je usnadnit sloučení rodiny.

62. Dle mého názoru právní úprava, která umožní přijmout rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny z důvodu nedosažení věkové hranice pro výkon práva na sloučení v okamžiku podání žádosti, i když v okamžiku přijetí tohoto rozhodnutí bylo požadované věkové hranice nicméně dosaženo, nejen že neusnadňuje sloučení rodiny, ale brání mu, a to nezávisle na okolnosti, která byla zdůrazněna rakouskou vládou, že manželé mohou následně podat novou žádost o sloučení rodiny.

d) Závěry

63. Z doslovného, teleologického a systematického výkladu čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86 vyplývá, že okamžik, ke kterému mohou členské státy po osobě usilující o sloučení rodiny a jejímu manželovi nebo manželce požadovat, aby dosáhli věkové hranice rovnající se maximálně 21 let, pro výkon jejich práva na sloučení rodiny, je okamžik, kdy se manžel nebo manželka může spojit s osobou usilující o sloučení rodiny. Tento okamžik se tudíž nemůže shodovat s okamžikem, kdy je příslušnému správnímu orgánu podána žádost o sloučení rodiny. Z toho vyplývá, že s tímto ustanovením je neslučitelná právní úprava, jako je vnitrostátní úprava dotčená v původním řízení, která vyhovění žádosti o sloučení rodiny podmiňuje nezbytným dosažením věkové hranice v okamžiku podání žádosti, a umožňuje tedy příslušným orgánům zamítnout takovou žádost, protože v okamžiku jejího podání nebylo takové hranice dosaženo, i když bylo této hranice dosaženo v okamžiku přijetí rozhodnutí o zamítnutí téže žádosti.

2. K žádosti Soudnímu dvoru týkající se ověření platnosti čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86

64. Ve svém vyjádření M. Noorzia žádá Soudní dvůr, aby ověřil platnost čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86. M. Noorzia tvrdí, že podmínka dosažení minimální věkové hranice alespoň 21 let pro výkon práva na sloučení rodiny, nezávisle na skutečnosti, že musí být splněna ke dni podání žádosti nebo ke dni povolení sloučení, nemůže zabránit vynuceným sňatkům.

65. V tomto ohledu je nutno připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je výlučně věcí předkládajícího soudu definovat předmět otázek, které zamýšlí položit Soudnímu dvoru. Je totiž věcí pouze vnitrostátních soudů, kterým byl spor předložen a jež musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru[23].

66. V rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud usiluje pouze o výklad čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86. Neuvádí, že má pochybnosti o platnosti takového ustanovení a neuvádí, že taková otázka byla před ním vznesena ve věci v původním řízení.

67. Vzhledem k tomu, že článek 267 SFEU nepředstavuje procesní prostředek, který mají k dispozici účastníci řízení ve sporu probíhajícím před vnitrostátním soudem, nemůže být Soudní dvůr povinen posoudit platnost unijního práva z pouhého důvodu, že tato otázka byla před ním uplatněna jedním z účastníků řízení v jeho písemných vyjádřeních[24]. Proto se nezávisle na úvahách uvedených v předchozím bodě 41 domnívám, že v tomto řízení není nezbytné zkoumat otázku platnosti ustanovení čl. 4 odst. 5 směrnice 2003/86, vznesenou M. Noorzia.

V – Závěry

68. Z výše uvedených důvodů navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou Verwaltungsgerichtshof odpověděl následovně:

Článek 4 odst. 5 směrnice 2003/86 o právu na sloučení rodiny brání právní úpravě, která stanoví, že minimální věkové hranice, kterou podle tohoto ustanovení mohou členské státy požadovat po osobě usilující o sloučení rodiny a jejím manželovi nebo manželce, aby se manžel nebo manželka mohl spojit s osobou usilující o sloučení rodiny, musí být nezbytně dosaženo každým z nich v okamžiku podání žádosti o sloučení, aby této žádosti mohlo být vyhověno.

23 — Viz rozsudek Brünsteiner a Autohaus Hilgert, C-376/05 a C-377/05 (EU:C:2006:753, bod 26 a citovaná judikatura).

24 — Viz rozsudek Brünsteiner a Autohaus Hilgert (EU:C:2006:753, bod 28 a citovaná judikatura). V tomto smyslu viz také rozsudek Melki a Abdeli, C-188/10 a C-189/10 (EU:C:2010:363, bod 63). Pokud jde konkrétně o úlohu účastníků v řízení o předběžné otázce, viz bod 80 stanoviska generální advokátky Trstenjak ve věci VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:401).